

План лекцій

Лекція 1. Вступ до історії України. Найдавніші цивілізації і стародавні держави на українських землях.

Предмет і завдання курсу. Методологічні проблеми вивчення історії України. Джерела та історіографія. Періодизація української історії. Комп'ютерні методи дослідження історії. Поява людського життя та археологічні пам'ятки на території України. Неолітична революція. Трипілля: археологічна культура чи цивілізація. Особливості соціально-економічного, політичного та культурного розвитку античних міст-держав Північного Причорномор'я та скіфів. Етногенез слов'ян. Східнослов'янські племена в I тис. н.е.

Лекція 2. Україна в добу раннього та розвинутого середньовіччя.

Утворення ранньосередньовічної держави на українських землях. Норманська та слов'янська теорії походження давньоруської держави. Еволюція суспільно-політичного та економічного устрою українських земель. Поширення християнства. Мовна ситуація, проблема диглосії. Розвиток літератури: «Іпатський літопис», «Ізборник» князя Святослава, «Паломник ігумена Данила». Церковна архітектура Києва та Чернігова. Причини розпаду ранньосередньовічної держави. Князівства Середнього Подніпров'я. Галицько-Волинська держава. Соціально-політичний портрет київських князів. Монгольська навала. Вплив Золотої Орди на політичне життя українських земель.

Лекція 3. Українські землі в добу пізнього середньовіччя та ранньомодерні часи.

Входження українських земель до складу Великого князівства Литовського. Українські землі в складі Великого князівства Литовського. Земські привілеї. Особливості політичної системи: Пани-Рада, повітові шляхетські сеймики, Вальний сейм, Магдебурзьке право в Україні. Литовські статuti. Люблінська унія 1569 р. Колонізація українських земель. Фільваркова система. Слободи. Релігійна ситуація в українських землях. Брацький рух. Полемічна література. Поява греко-католицької (уніатської) церкви та її значення для розвитку суспільства. Формування низового та реєстрового козацтва. Еволюція козацького руху в 1590-ті – 1630-ті роки. Соціально-політична характеристика шляхти в Україні. П.Сагайдачний, К.Острозький, І.Вишенський, П.Могила як політичні і культурні діячі. Соціально-економічні наслідки перебування Українських земель у складі Речі Посполитої (1569-1647 рр.).

Лекція 4. Визвольна війна під керівництвом Б. Хмельницького. Становлення української козацької держави.

Причини та характер Визвольної війни. Утворення і розвиток козацької держави (Гетьманщини). Політика зовнішньополітичних союзів Б.Хмельницького. Переяславська Рада. Березневі статті. І.Виговський. Гадяцький трактат. Руїна: причини та характер громадянської війни. Особливості політичної орієнтації гетьманів Лівобережної та Правобережної України в 1660-1680-ті рр. І.Брюховецький, П.Дорошенко, Ю.Хмельницький.

Лекція 5. Українські землі в кінці XVII – XVIII ст.

Гетьманування І.Мазепи: історичні міфи і реалії (кінець XVII – початок XVIII ст.). Коломацькі статті. Поступове обмеження автономії Гетьманщини в 1709-1783 рр. Правобережна Україна в складі Речі Посполитої. Гайдамацький рух. Соціально-політична характеристика української козацької старшини. Українська дерев'яна та мурована церковна архітектура. Козацькі літописи. Слобідська Україна як історико-культурний регіон.

Лекція 6. Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII – перша половина XIX ст.).

Особливості національно-культурного відродження в Наддніпрянській та Західній Україні. Форми та прояви українського відродження. «Історія Русів». Харківський університет та його роль в розвитку української культури. Т.Шевченко: оцінка суспільно-політичного значення творчості поета. Кирило-Мефодіївське братство. М.Костомаров. «Закон Божий. Книга буття українського народу».

Лекція 7. Українські землі в складі Російської імперії.

«Великі реформи» 1860-1870-х рр. в Російській імперії: особливості проведення і наслідки в українських землях. Становлення та розвиток місцевого самоврядування. Національний рух у Східній Україні в другій половині XIX ст. Громади. М.Драгоманов та його «Листи на Наддніпрянську Україну».

Лекція 8. Українські землі у складі Австро-Угорської імперії.

Особливості економічного і суспільно-політичного життя в Західній Україні. Москвофільство і народовство. «Просвіти». Виникнення українських політичних партій, їх програмні вимоги та діяльність. «Подвійна лояльність». Концепція «органічного розвитку». Українська культура другої половини XIX – початку XX ст.: стан освіти, література, розвиток театру. Наукова діяльність М.Грушевського. І.Франко, Є.Чикаленко. В.Винниченко, М.Міхновський. Соціальні верстви українського суспільства в умовах наздоганяючої модернізації: селяни, інтелігенція, робітники (соціально-політичний портрет).

Лекція 9-10. Українська національно-демократична революція (1917-1920 рр.).

Українська Центральна Рада. Створення УНР. Боротьба за владу в Україні в кінці 1917 – на початку 1918 рр. Конституція УНР (1918 р.). Українська держава. П.Скоропадський, С.Петлюра, Н.Махно: політична діяльність доби революції 1917-1920 рр. Більшовизм в Україні. Створення УСРР. ЗУНР: виникнення, історична доля. Селянський повстанський рух в Україні 1918-1920 рр. Здобутки, наслідки, уроки національно-демократичної революції.

Лекція 11. Україна в 1920-1930-ті рр.

Особливості непу в Україні. Радянська Україна і створення СРСР. Політика коренізації (українізації). Літературна дискусія 1925-1928 рр. М.Хвильовий про європейську орієнтацію української культури. Політичне, культурне та повсякденне життя в УСРР 1920-х рр. Діячі української політики та культури: Х.Раковський. С.Єфремова. М.Скрипник. Радянська модернізація кінця 1920-1930-х рр. Індустріальний розвиток України в умовах форсованої індустріалізації 1930-х рр. Голодомор 1932-1933 рр.: причини та наслідки. Західна Україна, Північна Буковина та Закарпаття в 1920-1939 рр. Національно-визвольний рух. ОУН. Ідеологія «інтегрального націоналізму». УНДО.

Лекція 12. Україна в роки Другої світової війни.

Українське питання в європейській політиці напередодні та на початку Другої світової війни (1939-1941 рр.). Початок Другої світової війни і доля українських земель. Бойові дії в Україні в 1941-1944 рр. Воєнно-політична ситуація в Україні у 1941-1942 та 1943-1944 рр. Нацистський окупаційний режим. Рух Опору. Радянські партизани та бійці УПА: соціально-політична характеристика керівників та рядових учасників руху Опору.

Лекція 13-14. УРСР в добу кризи тоталітарної системи (1945-1991 рр.).

УРСР в повоєнний період: особливості відбудови. Політична ситуація в Західній Україні (1945-1953 рр.). Політичне, соціально-економічне та культурне життя в Україні в 1953-1991 рр. Радянська людина як суспільний феномен в УРСР (1960-ті – 1991 рр.). КПУ в політичній системі УРСР. Перші секретарі ЦК КПУ М.Підгорний, П.Шелест, В.Щербицький. Дисидентський рух 1950-1980-х рр.: типологія, форми та методи боротьби. Книга І.Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?» Соціально-політичний портрет українського дисидента 1950-1980-х рр.

Лекція 15-16. Українська незалежна держава.

Проголошення незалежності України. Становлення політичної системи: подолання радянського спадку, поширення європейських цінностей. Формування державних структур, органів місцевого самоврядування, громадянського суспільства. Особливості багатопартійності у посттоталітарній Україні. Кризові явища в економіці та спроби реформ.

Вибір зовнішньополітичної стратегії. Історія української національної символіки. Стан та проблеми розвитку освіти, науки, мистецтва.